

ISTINE KOJE NIGDE NISU BILE ZAPISANE

– DO SADA

(Dragoljub B. Đorđević (prir.), *Iz arhiva Vlasinskih susreta: sećanja 1995–2021*, Novi Sad, Prometej; Vlasotince, Narodna biblioteka „Desanka Maksimović”, 2022, str. 171.)

Polazeći od maksime da „sociologija može da bude zanimljiva nauka” profesor Dragoljub B. Đorđević je priredio i predgovor napisao za knjigu „neobičavalicu” pod nazivom *Iz arhiva Vlasinskih susreta: sećanja 1995–2021*, u nameri da javnosti predstavi prošlost i domašaje Vlasinskih susreta sociologa sela 1995–2021, dosadašnjeg najredovnijeg međunarodnog sociološkog naučnog skupa ne samo u Srbiji nego i u okruženju.

Knjiga predstavlja svojevrsnu posvetu *Vlasinskim susretima sociologa sela* i, istovremeno, izraz poštovanja prema Đuri Stevanoviću koji ih je „oimienio” kao i prema učesnicima *Susreta* koji su doprineli njihovoj prepoznatljivosti. Moglo bi se reći i da knjiga predstavlja osobenu pohvalu jugu i izraz prepoznavanja potrebe učesnika *Susreta da se „ojuže”,* druže, negujući multidisciplinarni i interdisciplinarni pristup u proučavanju sela kao vrsti lokalne zajednice, koju na našim prostorima u kontinuitetu prati sučeljavanje sa nerazvijenošću, oskudicom, siromaštvom. Knjiga je, međutim, nastala i kao izraz prepoznavanja važnosti prateće dimenzije *Susreta*, nazvane „družbovanje i prijateljovanje” (Đorđević, str.19) koja je doprinela njihovoj trajnosti.

Knjiga ima 171 stranicu i podeljena je u više celina u skladu sa osnovnom zamisli priređivača da se prikažu sećanja učesnika naučnog okupljanja na živopisne momente i sitnice koje se nikad ne prikazuju u naučnim studijama. Zamisli koju je priređivač pretočio u neobičnu knjigu pomalo odstupajući i, pomalo, držeći se pravila onih koji su negovali pisanu reč. Knjiga je nastala, prema priznanju samog priređivača, odstupajući od gesla E. Sabata (Ernesto Sabato): „Ono što se prećuti nekada više znači od onoga što se kaže” (str. 20), ali je zato u potpunom saglasju sa geslom Đ.Šušnjića: „Bitno je da se ne zaboravi šta i kako je bilo na početku”, kao i usmerenjem koje je dao Daba Šon: „Piši sitnice, mi smo sazđani od sitnica, ali gusto, da ne duva vetar kroz rečenice” (str.29).

Četvrt veka *Vlasinski susreti* su bili poprište naučne i stručne debate o tzv. gorućim pitanjima opstanka i budućnosti sela i kao „melem su legli na ’ranjenu’ sociologiju sela” (Đorđević, str.11), koja deli istu sudbinu sa predmetom svoga proučavanja. Seoska civilizacija nestaje, a sociologija sela služi samo za upoređivanje sa izučavanjima grada i njemu pripadajuće kulture, ističe Đorđević u *Predgovoru: Sociolozi kao pamtila* (str. 9–21) ali, pruža i nadu u „oživljavanje” sela

i seljaštva koja se oslanja na preneto književno predskazanje M. Danojlića: „Umire ruralna civilizacija. (...) Sadašnje umiranje je, verovatno, uvod u obnovu, priprema preporoda” (Đorđević, str. 10).

Prema D.Đorđeviću značaj i domašaji *Vlasinskih susreta* su takvi, da se slobodno može reći, kako su „učinili više za proučavanje sela i seljaštva nego sve katedre, odeljenja, odbori, zavodi ..., koji su usmereni na ruralne pojave” (str. 13): doprineli su institucionalizaciji sociologije sela; odigrali epistemološku ulogu – sakupili i predstavili naučna saznanja o istini srpskog i šire balkanskog sela; izvršili su ulogu *kolektivnog intelektualca* u raspravljanju o aktuelnim problemima u smislu njihovog rešavanja; aktivirali Odbor za selo Srpske akademije nauka i umetnosti itd.

Namera priređivača je bila jednostavna – da ostane pisani trag o *Susretima* koji bi čitaoca upoznao sa zanimljivim dešavanjima i njihovim akterima. Međutim, biti jednostavan u kazivanju i pisanju podjednako je teško kao i biti autentičan, jer za originalnost kažu, inače, da ne postoji. Autentičnost podrazumeva biranje puta kojim drugi nisu išli. „Putinjka” koju je priređivač odabrao kako bi dopro do suštine *Susreta* i predstavio je čitalačkoj javnosti je autentična – predstavljeni su zapisi iz lične arhive brojnih aktera *Susreta* u vremenskom rasponu od 1995. do 2021. godine „koji beleže zgrade sa obala Vlasine za vreme višednevnog odvijanja *Susreta*” (str.18), a manje se osvrću na predstavljene referate i diskusije. To svojevrsno podsećanje je svrstano u tri celine: *Zgode, Domašaji, Odličnici*.

U prvoj celini *Zgode* (str. 24–57) koja beleži kako zgrade, tako i nezgode

učesnika *Vlasinskih susreta* tokom njihovog višednevnog trajanja, prikazane su sledeće crtice: *Pre (i posle) četvrt veka i godine više* (Ljubinko Milosavljević); *Boljare zanavek* (Dragoljub B. Đorđević); *Dugo putovanje u noć* (Božo Milošević); *Vlasina, nezaboravna* (Miloš Marjanović); „*Skidaj ovoga sa spiska!*” (Srđan Šljukić); *Napredovanje umesto smena* (Branislav Gulan); *Tri slike sa „Vlasinskih susreta”* (Luka Krstić); *Pulp Fiction u vlasinskoj noći* (Vladan Petrović); *Levo od Albukerkija* (Miloš Tasić); *Na marginama samita* (Dimitrije Bukvić).

U drugoj celini *Domašaji* (str. 59–102) dat je osvrt na naučno-stručni rad (priloge i rasprave) učesnika *Susreta*, a prikazane su sledeće crtice: *Ljudi i(li) institucije* (Milovan Mitrović); *Đura Stevanović: zaljubljenik u selo i negovatelj prijateljstva* (Petre Georgievski); *Iz ugla crnotravske snaje* (Vesna Miltojević); *Harmonija u razlikama* (Srđan Vukadinović); *Putokaz za sigurno sociološko putovanje* (Suzana Marković Krstić); *Učesnici Vlasinskih susreta u goste kod seoskih domaćina* (Boško S. Prokić); *Razumevanje ruralnosti* (Milovan Vuković); *Ka izlasku iz ćorsokaka* (Sreten Jelić); *O selu i za selo* (Gordana Vuksanović); *Поїлег og дветіє сї҃ррани на бїліаро-срїбскаїа іраница* (Петко Христов); „*Vlasinski susreti*” – *mesto učvršćivanja naučne saradnje i prijateljstva* (Dejan Krstić); *Vrlina i(ili)znanje: obrazovan je onaj koji ima obraz* (Petar Anđelković); *Student-padobranac na „Susretima ’95”* (Dragan Todorović); *Zašto „Vlasinski susreti”?* (Nikola Živić).

U trećoj celini *Odličnici* (str. 103–133) koja je posvećena istaknutim imenima koja su stvorila i obeležila tradiciju *Susreta*, dakle, uzornicima,

prikazane su sledeće crtice: *Čovek koji nikada nikome „nije odmogao”* (Srba Takić); *Gužva* (Momčilo Isić); *Burdijeov oblačak nad Vlasinom* (Bojana Vukotić); *Slonovo uvo i profesor Dača* (Drago Cvijanović); *Spora hrana i grešne misli* (Dejan Zagorac); *„Vlasinski susreti” sociologa kao balkansko poselo* (Ljubiša Mitrović); *Đura Stevanović – pomagači i studenti kao terenci* (Danijela Zdravković); *Slobodan čovek postaje se na selu, a ne u gradu* (Andon G. Kostadinović); *Selo u Đurinom srcu verno kuca* (Radomir Đorđević); *Ja i „Vlasinski susreti”* (Nedeljko Bogdanović).

Knjiga predstavlja svojevrsan pokušaj da se odgovori na pitanje *šta je to* što privlači ljude da se svake godine okupljaju na *Vlasinskim susretima*? Odgovor se može naći u crtici D. Zagorca (str. 118–120): „Gledajući neumrli Dačin (Danilo Ž. Marković) entuzijazam i način na koji okuplja ljude oko sebe (...) ne mogu a da se ne

zadivim toj kozeriji, životnoj radosti i lucidnosti stare generacije profesora (...). Siguran sam da je taj duh starih vremena, duh vrsnih intelektualaca a pristupačnih i duhovitih ljudi kojim zrače prof. Đuro (Đura Stevanović) i Brka (Dragoljub B. Đorđević) a svojevremeno i Miša Nemanjić, upravo ono što svake godine privlači ljude da se okupljaju u Vlasotincu i na Vlasinskom jezeru, da se nadišu vazduha i napiju mudrosti i plemenitosti”.

Sastavne delove ove knjige čine literatura („književnost”), spisak imena, spisak „pamtila” (autora crtica), izvodi iz predgovora na engleskom jeziku, fotografije sa *Vlasinskih susreta*, kao i spisak do sada objavljenih naslova biblioteke *Pograničje*, ukupno 32 naslova. Knjiga *Iz arhiva Vlasinskih susreta: sećanja 1995–2021* predstavljaju 33 objavljeni naslov biblioteke *Pograničje*.

Vesna S. Trifunović